

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1879.

Tečaj XIX.

Uradne okrajne učiteljske konference in okrajne učiteljske knjižnice kot sredstva za nadaljno izobraženje ljudskega učiteljstva.

Veljavni česki šolniki in domoljubi so pripoznali, kakor se je nedavno v njihovih novinah čitalo, da sedanje okrajne učiteljske konference ne ustrezajo svojemu namenu, da bi se mogle torej čisto preravnati ali pa popolnem — odpraviti. — V nemškem šolskem listu pa berem, da učiteljske knjižnice po okrajih niso tako sestavljene, kakor želi inteligentni del učiteljstva, katero pomaga jih vzdrževati.

To me je napotilo, da izpregovorim o teh napravah svoje mnenje. in da se upam dajati nasvete v teh zadevah. —

Ni čisto bosa trditev českih domoljubov, da učiteljske konference niso toliko vredne, kolikor stanejo. In zakaj ne? Na dnevni red se postavijo mnogokrat pitanja, katera so se že sto in stokrat pretresla pri raznih skupščinah, v raznih časopisih, knjigah, ukazih in predpisih šolskih gosposk. Kar torej kdo predava, je navadno že večkrat premlateno bilo, tako, da malokterega mika. Vspeh take konference je torej iz tega obzira čisto majhen, zlasti ker se mnogokrat prav slabo prednaša marsikatero prav lahko prašanje. Največje vrednosti pri teh konferencah je nadzornikovo poročilo o stanju šolstva in njegova razna poročila za zboljšanje nedostatkov. Seveda ne velja to o vseh nadzornikih, ampak le o tistih, kateri so izobraženi pedagogi, omikani, nepristranski, pravični možje in dobri prijatelji (v vzvišenem pomenu) učiteljev. Redki tehtni govori, prav metodični poskusi podučevanja so seveda tudi na pravem

mestu. Marsikdaj predlagajo učitelji naposled to in ono, kar naj bi se pri šolstvu preuredilo ali na novo vpeljalo, ali taki predlogi, stavljeni ob koncu sej, ko je že vse utrujeno, navadno niso sprejeti, zlasti sedaj ne, ako jim nadzornik le količkaj nasprotuje. Pa če jih tudi konferenca odobri, počivajo pa pri okrajnih šolskih svetih in „večni mir in pokoj uživajo.“ —

Po sedanjih postavnih določilih imajo uradne učiteljske konference dvojni namen: 1. Učiteljstvo izobraževati, 2. nasvetovati sredstva, po katerih naj bi se šolstvo izboljšalo. Meni se pa dozdeva, kakor me tudi skušnja uči, da tega dvojnega namena niso mogle do zdaj doseči, niti ga bodo v prihodnje dosegle. Za izobraženje je čas, odločen tem skupščinam, celó prekratek; za posvetovanje o šolstvu v obče imajo preomejen delokrog brez vsake sklepovalne in izvrševalne pravice. Zatorej bi jaz sledeče nasvetoval: Učitelj naj se izobražuje sam s tem, da se marljivo za šolski poduk pripravlja, da se v šoli trudi, po zakonih pedagogike in metodike izgojevati in podučevati, da prebira in se uči marljivo v prostem času, da zahaja v kroge, kjer more svoje znanje nadopolnjevati, t. j. v učiteljske in učenjaške skupščine. Kako je podkovan v svojih strokovnjaških znanostih in v drugih vednostih, to pokaže pri raznih prilikah in o tem se nekoliko prepriča tudi nadzornik, kedar pregleduje njegovo šolo, njegovo poslovanje. Ali zadostno se v teh kratkih (2—3) urah njegov predstojnik ne more še osvedočiti o njegovi marljivosti in o njegovih zmožnostih. Zato bi jaz nasvetoval, da se učitelji, mesto k sedanjim konferencam, pozovejo k nekakovim učiteljskim preskušnjam, recimo vsako drugo ali tretjo leto. Naj trajajo te poskušnje recimo en dan, dopolne pismeno, popolne ustno, in naj bodo tako osnovane, kakor so preskušnje učiteljske sposobnosti. A imajo naj za učitelje, kateri si pri tej priliki izkazujejo, dobre nasledke, n. pr., da se jim dajo brez ugovora petletne doklade, ali da se na-nje pri kompetencah bolje ozira, ali da imajo taki odlični učitelji sploh kako prednost ali dobiček. Pri sedanjih osnovah so pa vsi učitelji enake vrednosti, kateri se pripravljajo in govoré, ali pa kateri ves čas pri skupščinah dre-majo in kimajo. V nekaterih deželah se učitelji sicer po nadzorniku tudi silijo, da nekaj vprašanj dnevnega reda pismeno izdelajo, ali kaj to hasne, ko večina vse doma prepíše iz raznih knjig in časopisov, ali pa si nekateri učitelji še celo od sodrugov prepíšejo. In ti elaborati potem počivajo pri okrajnih ali deželnih nadzornikih — če se pa klasificirajo, nema to nobenega pomena, niti dobrega niti slabega nasledka; samostojno delo se itak večkrat slabše sodi (kar je razumljivo), kakor plagijat iz katere knjige. — Ako hočete torej izvedeti, koliko se učitelji izobražujejo in koliko znajo, dajte jim tako zvana „klausurna dela“, t. j. pod ključem in nadzorstvom. —

Če bi se učitelji posameznih okrajev eno leto k tim skušnjam pozvali, naj bi se pa drugo leto sklicali v posvet, kako šolstvo s zunanjega stališča zboljševati, t. j. vsako drugo leto naj bi bil pa nekak okrajni učiteljski parlament z določenim delokrogom in z določeno postavodajalno pravico. Okrajna ali deželna šolska gosposka naj bi le imela pravico, take učiteljske predloge ali odobrovati ali pa je nazaj vrniti, da se konferenca z nova o njih posvetuje. Do zdaj je bila večkrat vsa resna volja učiteljev pri konferenci le ironija z ozirom na njih predloge, ko niso okrajne šolske gosposke dolžne, jih v pretres jemati. Mnogo je šolskih vprašanj, o katerih bi se moglo učitelje najprvo za svet vprašati, in o katerih naj bi se jim samim beseda pustila — in taka pitanja naj bi po ustavni in parlamentarni poti reševali učiteljski zbori. Sankcionirali naj bi se pa taki sklepi po šolskih gosposkah. O okrajnih učiteljskih knjižnicah se pa čujete ti dve pritožbi: Nadzorniki tožijo, da se jih učitelji premalo poslužujejo, a učitelji pravijo, da se v njih ne nahajajo primerna dela. Nekoliko sta oba ugovora opravičena. Večina sedanjih učiteljskih knjižnic, zlasti po slovenskem, je pravi konglomerat vsakovrstnega drobiža knjig in knjižic, malokje je kaj sistema.

Zato bi bilo želeti, da se te bukvarnice, kjer koli imajo dovolj dotacije, oskrbé z dobrim blagom, urejenim po nekem sistemu. Pred vsem naj bi bili v teh knjižnicah pedagoški klasiki, potem najboljša dela (klasiki) slovenske in nemške literature, na dalje dobre znanstvena dela, šolske knjige, bukve kmetijskega zadržaja i. t. d. Da bodo pa učitelji te knjige prebirali, k temu pa ne zadostuje samo opominjevanje, za katero se malokdo zmeni. Naj se upeljó prej opisane učiteljske preskušnje, pri katerih bode lahko učitelj pokazal, ali kaj bere, ali se kaj uči in izobražuje. Krivično se ve bi bilo, ako bi slabi izdelki pri tacih izpitih imeli za-nj tudi slabé nasledke. Kdo bi se potem podal še k učiteljskemu stanu, kjer bi moral pri pičli plači in pri velikem trudu še v vednem strahu pred tacimi skušnjami živeti!? Toda marljivim, inteligentnim učiteljem naj se dá prilika, da se tudi s svojim umom in peresom odlikovati morejo — in da smejo za „dobro delo tudi dobrega plačila“ pričakovati. —

Seveda bi se pod takimi načeli literarno delajoči učitelji bolj spoštovali in cenili. —

X.

Anton Žakelj — Rodoljub Ledinski.

Po nekolikem prenehleju oglasi se Ledinski l. 1858 spet v Novicah, kjer je (št. 24) čitati pesem „Ribčeva ljubica“, narodna iz Idrijskih hribov, s to-le njegovo opombo: „Tu in tam sem kakšno besedo-ptujko

sprevergel na slovensko, n. pr. gartrožo na vertnico; krancelj na venec itd.; nagelj pa sem pustil, ker mi beseda klinček, Nelke, ni povšeč; klinček namreč je le „Gewürznelke“, kar že podoba te dišavšine kaže. Da sem strok in rimo tū pa tam popravil, menda ne bo pesmici škodovalo; gotovo veje iz nje duh starostnih naših národnih. Posebno zanimiva se mi zdi za to, ker je nekak selam (arab. salem, lat. salus) „Blumensprache“ v nji, česar še v nobeni drugi slovenski národní nisem zasledil.“ —

Ribeč zapusti ljubico ter se spravlja na ptuje: ljubica žalostna ob viru sadi rožice in milo ogovarja vsako posebej, češ, rastite in cvetite lepo, povila vas bom v venec, in ti, govori viru, ki bistro tečeš v ptujo stran, poneseš ga mojemu ribču; lovil bode ribice, pa bo v mrežo vjel moj venec:

„Povedal v vencu limbar bo,
De sercé čisto in zvesto
Ogiblje greha se skerbno.

V njem roža naj mu govori,
De moje serce vse, vse dni
Za njim, za njim le hrepení.

V njem majeron naj priča mi,
De moje serce vse, vse dni
V molitvi za-nj, le za-nj skerbi.

Dušeč naj nagelj mu duhti,
De moje serce vse, vse dni
Le njega viditi želi.

V njem britki pèlin govori,
De moje serce vse, vse dni
Le od bridkosti še živi.

In mak rudeč naj mu pové,
De mi zaspalo bo sercé,
Če se ne verne kmalo žé.“

Tako govori ljubica in vir s solzicami kali, ribeč pa tiho posluša vse to, vesel pristopi ter reče: „Ne bom slovesa ne jemal, se v daljne kraje ne podal:“

„Če bistríši so tam vodé,
Če lepši ribe tam lové;
Deklet pa takih ne dobé!“

Enako ljuba in lepa je pesem „Angel in déte“ v št. 25. — Polnoč je, vse spi, le kraj bolnega, po misli zdravnikov umirajočega sinu čuje in zdihuje žalostna mati; kar se nasmeja détešce in spregovori: Mati, ne jokajte; glejte poleg zglavja sloní angelček, ki milo vabi me seboj v nebesa s te hudobne zemlje, kajti:

„Na nji vesélje vmira, še prédin se rodi;
Še blage sreče vžitek ljudem sercé tesní;
In sama radost vtoplja na zemlji se v neslast,
In zdihljeji šumijo skoz slednjo mrač in strast.

Temnil bi tvoje čelo bojazni nepokòj;
Oblival cvetlo lice bi groze hladni znoj;
Solzé bi ti mračile oči tak jasni cvet,
In greha ost zasajal bi v tvoje serce svet.

Oj ne! Mar z manoj zbégni tje gòri v sveti raj;
Tam sreča, tū neznana, nam síje vekomaj;
Nebeškimu Očetu boš tamkej hvalo pél,
Se z angelci 'zigraval — sam angelček vesél!“

Tako pravi bolno dete materi, kar angel govori; pa — mati zartarna še hujše, in naj jej sinka pustí Bog, moli in prosi, da dete vnovič zastoka ter jokajoč jej pravi: Huda mati, ne móli več, da angel — od mene že begajoč — brez mene ne zbegne v sveti raj. In ko mati na to le še bridkejšo zajoče, kaj sirota jaz počela bom brez tebe:

„K nji se nakloni milo, in pravi otročič:
 „Le majhno poterpite, ne jókajte se nič;
 Dobil bom góri krila, se vernil bom vesel,
 In vas iz revne zemlje v nebésa zlate vzal.

Ah glejte, spet me vabi; pustite naj grem ž njim;
 Kaj hočem neki tukaj; zadosti že terpim!“
 In déte se nasméhne ji enkrat še ljubkó,
 Še zdihne — in uide za angelam v nebó.

V tém mine noč, in zarja v zagorju sije spét,
 In radostno se zdrami v življenje čili svét,
 Pa mati nič ne vidi, nič svet je ne skerbi,
 Za sinam odletélím v nebesa se želí.“

Na to nekako utihne slavulj naš — Rodoljub Ledinski. — Po službah nevgodnih in družbah neprijaznih je v slutnji, da ga tovarši ne umejo, predstojniki pa prezirajo in celó preganjajo, zahajati jel „v hiše, s smreko znamnjane!“ — Zdelo se je, da hitro peša „duhom i telom.“ — Bilo je l. 1765/6, ko so prijatelji ljubo mu prigovarjali, naj — tedaj duhovni pomočnik v Sostrem — za Slovence vredí Wisemanovo slovečo Fabiolo; delo je sicer obetal in obetal, a doveršil ga ni. — Zadnja javna njegova je „Pesem o blagoslovljenji vélikiga altarja sv. Lavrencija na Raki,“ l. 1867, nalašč za to slovesnost zložena, ktera se natisnjena v tedanji Zg. Danici (l. 25. str. 199) v prvem sestavku glasi na primer:

Oj, dajmo z veseliga serca zapeti
 Zdaj pesem hvaležno Bogú za tak dar!
 Račani, poglejmo, veselja zavzeti,
 Na novi, zdaj blagoslovljeni altar;
 Postavljen je v slavo mučencu Lavréncu,
 Ki vsih dijakonov je krona in cvet;
 Zato zdaj raduje v svetnikov se vencu,
 Ker zmagal z ljubeznijo greh je in svet itd. —

„Med poslednje njegove duševne proizvode štejem čestitanko, ki jo je zložil l. 1867 na čast g. dekanu Poljaku za njegov god, piše mi prijatelj, kateri je Ledinskega dobro poznal; živo se spominjam, s kako zanimivostjo smo jo prebiralí zbrani v Leskovcu. Še sedaj mi je žal, da je nisem prepisal. Kaže pa čestitanka ta, če tudi je Žakelj bil onemogel telesno, da duh njegov bil je še zmirom krepak . . . koval je tudi neko povest, a ni je izdelal; kam je prešla, Bog zna.“ —

Bilo je l. 1868, kar dobi nenadoma od škofijstva pisanje, ki se ga zelo zelo prestraši, misleč, da mu veléva za pokoro v kakov samostan;

ali ko ga odpre in vidi, da mu je došel le dekret za na Rako, veselja ves zavzet hodi od znanca do znanca, in vabi za na odhodnjo; mej tem pa se ga poloti pljučnica, in — v treh dneh bilo je po njem! — „Serce me boli, ko se spominjam tega izvanredno obdarjenega, učenega in brihtnega moža, piše mi vže omenjeni prijatelj, kaj je nemila mu osoda storila iz njega, osobito, ko so ga jeli proganjati od nemila do nedraga! Kolikor meni znano, bil je pokojni v duhovnem pastirstvu jako natančen i deloven perva leta. V spovednici bolj na ojstro stran; izversten govornik na leci, zlasti v sukanji besed, ker mu je vsaka prišla prav. Pevska žila njegova je tebi še bolj znana kot meni; a — ne samo skladal je pesmice, tudi popeval kaj rad in dobro . . . Kar je pa ranjki prebral in znal, temu se je kar čuditi. Bogoslovske véde „eo ipso“; — kakor tukajšnji škofijski zapisniki kažejo, napredoval je Anton Žakelj do mala v vseh naukih bogoslovnih izverstno, deloval jako marljivo in vedel se ven in ven hvale vredno; — „jezikov preobilo; slovanska narečja pač vsa; govoril i popeval v slovenščini, hrovaščini, češčini, poljščini; italijanski znal govoriti popolno, francosko bilo mu domač jezik; v naravoznanstvu, osobito v geognosiji in v geologiji izveden; sploh ni bilo skoro stroka, o katerem bi ti ne bil znal — ne le poveršno, marveč dokaj temeljito govoriti — tudi še v poslednjih letih. I narodnjak je bil, da po vsej pravici mu gre imé „Rodoljub“. V družbi bil je vesel, šaljiv, tudi zbadljiv, če trebalo; govoril z gladko besedo kot „dohtar“, a tudi take pravil, da smo skoraj kar popokali od smeha. Kjer je bil on, ondi ni bilo treba veliko govoriti, le poslušali smo. V poznejših letih je bil pač bolj tih, a kadar je izpregovoril, jedernato je bilo. Škoda pač škoda, takov veleduh! — Bil je krotak in pohleven, in — kadar ne vinjen, tudi povse dober duhoven pomočnik v pastirstvu; samo doma ni mogel bivati, niti gledati ne novcev v žepu, ne vinca v kupici! Ljudstvo ga je rado imelo in sosebno rado poslušalo njegove izvirne in zanimive ogovore na leci, ter — kakor sploh po kmetih, se ni kaj preveč pohujševalo nad njim, kajti trudil se je dostojanstvo vsegdar vsaj nekoliko ohraniti.“ — „Bil je dobra duša, piše mi drug prijatelj; hrupnih tovaršij ni špogal; najraje se je vsedel s kakim možičkom v hram v gorici ter sta ga čivkala celi popoldan“. — „Slaboča njegova, a le po neljubih prigodilih in po preganjanji vzročena je bila, da je naposled v omotni pijači začel utapljati kavrana, ki mu je kljuval serce. A zagernimo plašč kerščanske ljubezni nad njegovimi slabostmi, sklepa popolnoma v smislu mojem prvi, i plakajmo na vže zeleni gomili njegovi nad nemilobo, ktera tare slovanski, sosebno pa slovenski rod, kateri šteje tolikanj izverstnih a tako malo srečnih narodnjakov“! —

Popisal sem tedaj nekoliko dejanje in nehanje pesnika, o katerem sem koj s početka omenil, da je „Prešern duhoven“. Po tem popisu se spopolnuje celo „Jezičnik XV.“, kajti po „Narodnih pesmih“ v V.

roju Krajske Čbelice l. 1848 spada naš Rodoljub Ledinski še tudi med Čbeličarje (Gl. Pravi Slovenec l. 1849 št. 6. — Slovensko narodno pesništvo itd.). — O pešmih, ktere so vže tu in tam natisnjene, torej bolj znane, na pr. . . „Razne pota; Zaničevavcam pevcov; Pepelnična; V setvi; Človečji sled; Enako naključje“ itd., se mi ni zdelo kaj več govoriti, dasi imajo v sebi silo veliko sprelepih misli in preblagih, vsem brez razločka, vzlasti šolski mladini prijetnih nazorov in besednih lepotij; o družih manj znanih sem nekaj več povedal ali vsaj zaznamnjaj, kje se nahajajo. — Da je tolikanj sposobni pesnik popéval še mnogo več, ni dvomiti; toda spiski, kar jih je bilo po smerti v njegovi zapuščini, so se raznesli, in naj več si jih je bil prikupil umen slovenski duhovnik, kteri mi jih pa na iskreno — nekterikrat ponovljeno — prošajo niti pokazati ni hotel, dasi je lahko razumel, da i jaz ravnal bi ž njimi le razumno! —

Pa, poreče kdo, čemu si pa o tako verlem pesniku in toliko let po njegovi smerti omenjal še njegovih slabosti?! Kteri nas revnih Adamovcev je pač brez njih?! — Res je, to ni hvale vredno, ni modro; in nedavno mi je rekel bister pa blag Slovenec: „Prešerna sedaj jaz veliko manj spoštujem, kar sem bral o njem v letošnjem Zvonu.“ To je čin takih nepotrebnih pisarij! — Nasproti pa spet ni prav, da se zarad nekterih slabosti prezirajo in „molkom zamolkujejo“ tudi kreposti. Čast, komur čast. — Tudi je z veleduhovi v življenji duhovito občevati, in vzlasti predstojnikom pomniti, da sila ni mila. — Prilika mi je pa po besedah o kavranu, ki mu je kljuval serce in kterege je utapljal v omotni pijači, opomniti, da jo je vprav Prešern povedal vsem učenjakom in umetnjakom, kje da si zastonj iščejo mirú. Kdo zna, pomenljivo poprašuje v pesmi „Pevcu“, razjasniti človeku temno noč, ki mu tare duha! Kdo vé odgnati kregulja, ki kljuje serce od zora do mraka, od mraka do dne! Kdo uči izbrisati iz spominja nekdanje dni, brezup prihodnjih odvzeti spred očí, ubežati praznoti, ki morí sedanje! — Mar poezija? — Kaj še! — Kako biti hočeš poet in ti pretežko je v persih nositi ali pekel, ali nebo! Stanú se svojega spomni, vzdihovaje kliče pevcu, tèrpi brez mirú! — Hočeš dobiti si mir, išči ga ondi, kjer je najti, ne v zlatu in srebru, ne v golih vedah in umetnijah, ne v ljudski hvali in posvétni slavi, temuč v živi veri, v nadzemskih t. j. nebeških pomočkih, ktere pa v lasti ima edino prava cerkev Kristusova. Blagor, preblagor človeku, kteri se iz takega temnega in nemirnega stanu do časa otme v pravo zavetje, premaga pekel v persih, in si že tukaj pribori tisti mir, kteremu nasledva prava — večna sreča, in njemu veljá, kar poje spet Prešern:

Da srečen je le tá, kdor z Bogomilo
Up sreče unstran groba v persih hrani.

Slabe oči.

(Konec.)

Pri šolskih otrocih je najnavadnejša očna napaka kratkovidnost. Prej se je mislilo, da je kratkovidnosti dečkov največ krivo premnogo čitanje v nerodnih klopéh in pri slabej svetlobi, a pri dekletcih, katere sede v istih klopéh in pri istej slabej razsvetljavi, a manj čitajo, pišo in rišejo, da največ trpi rast. No, dan denes ne opažamo, da bi bilo več kratkovidnih dečkov, nego li dekletec. Dekletcem kvari oči ročno delo, katero je vedno finejše in umeteljnejše, čim bolj napreduje tehnična vajenost šivilj, a posebno učiteljic. Dostaviti treba tudi to, da dekletca i doma delajo in si oči bolj napénjajo, vezoče in pletoče sè starejšimi svojimi sestrami, katere po vzorih modnih novin izdelavajo takó imenovana „frivolitetna dela.“ S takšnimi šolskimi in domačimi deli uže izpačeno okó slabí tem bolj pisanje in čitanje, osobito v višjih dekletskih šolah, kjer učenke po slovarjih iščó drobno tiskanih angleških in francoskih besedíj, da se izobrazijo za društvo in življenje in da beró „romane za ženski svet.“ Malo je dekletec od 16.—18. leta, katere so se izobraževale v ženskih učilnicah, da bi ne nosile „Lorgnetta.“ Takšna očala so, rekli bi, znamenje olike in elegantnosti našim damam. Ker zdaj ne samo dijakom srednjih šol često rabijo očala, nego se z njimi služijo tudi učenci in učenke nižjih razredov, so pričeli preiskavati, kaj je temu povod, in našlo se je, da slabé dijakom vid šolske in domače neugodne okolnosti. Ako otroci gledajo vsakega dné dolgo in pozorno bližnjih predmetov, se jim okó pokratkóvídi, aparat optični se ne dá uporabljati za gledanje v vsako daljino, oblika in položaj léči se promeníta, a sama se vedno bolj kriví in okó je uravnano zgolj za blizíno. Takó si pridobiva dete kratkovidnost. Kakor se menjujó hrbtne, prsne in vratne mišice, katere največ delajo, a zaostajejo v razvitku one, katerim nij mnogo trpeti, in se teló nehoté podaje pretežnejšim silam, takó se menjujó tudi mišice v óku, katere se prikrajšujó in vlekó na svojo stran. — Razven te kratkovidnosti, katero provzrokujeta šola in dom, je mnogo drugih, katerim je povod posebni organski ustroj očíj, in so dedne ali habituvalne, ali se mogó tudi vsak čas naglo razvíti, v katerem slučaji vedno izvirajo iz kakšne občenite bolezni.

Šolarji vrlo lahko obolévalo na očéh, ker so jim občutnejše in slabejše nego kedaj. Ta dóba očne slabosti se začenja v severnih naših deželah pri dekletcih v 9.—10. letu, pri dečkih v 13.—14. letu, a v južnejših krajih pri obéh nekoliko prej. Za časa pubertete sili namreč kri češče v oči in pljuča (zategadelj je silno nevarno, ako se v teh letih komú unamejo pljuča ali oči) in otroci tožijo navadno, da se jim

mrak dela pred očmi ali da imajo vročo glavó, katera se malo ohlaja, kadar jim udari kri v nos. Ako jim pozornejše gledaš okó, opazil bodeš, da so krvne žilice napete in prepolnene s krvjó — dokaz, da okó trpi za kongestijo. Detca se lahko utrudijo, kadar malo dalje gledajo, si manejo očí, kakor da jim je prišel vanje pesek, zró motnó in nekako mre-nasto in imajo vsak hipec oči zapirati in mežikati, toda če si jih izperó s hladno vodó, jim je lažje gledati, se vé samo za nekoliko časa. Ta predznámenja so početek kratkovidnosti, kajti otroci, da boljše vidijo, približujó predmete očém, in kar je še škodljivejše: prično nositi naočnice. Zdaj bi bilo se vé treba očí čuvati, in paziti, da se detce čim bolj giblje po vzduhu ter da gleda v daljino; a tedaj jo silijo navadno v šolo, kjer si ima napenjati oči s čitanjem, pisanjem, risanjem, ročnim delom itd.; a to ne samo v šoli, nego isto tako doma, ne samo po dnevi, temveč tudi pri sveči. Da si varujó otroci očí, ozdraveli bi često po vsem, ali tako se jim ugnezde kratkovidnost in mnoge druge bolezni, katere tra-jejo dolgo let ali vse življenje. In namesto, da se otroci čuvajo, izpre-hajejo in primerno hrano uživajo, natikajo jim navadno očala ter jim živce dražijo ali, kakor radi govoré, izpodbujajo in jajčijo. Kolikor se šola preveč briga za duševno vzgojo, toliko zanemarja fizično, a na-sledek temu je, da detci obolévajo oči.*) Jedva stopi otrok v šolsko sobo, uže mu je napénjati vid. Do tedaj je zrl okolo sebe kakor ga je bila volja in nepravilno, toda po sedaj ima gledati po pravilih, kajti z gledanjem se mu izpodbujajo duh in izpoznaji, otrok se uči čitati in pi-sati ter paziti na vsak pojav, s katerim si bistri okó in razsód. Zdravih očij je zatorej treba imeti, da se morá izobraževati vspešno. Dete se uči gledati, umevati in razločevati obliko, daljo, velikost in barvo stvarij, in tu imajo biti učila prvi dan uže primerno urejêne. Glavna napaka je, da imajo otroci takoj v prvem začetku čitati premajhen tisek. Sred-nje črke v šolskih knjigah bi ne smele nikdar manjše od 2 milimetrov biti; tolika znamenja dobro razločuje zdravo okó štiri črevlje daleč. Takšne črke moreš primekniti óku do 30 centimetrov bliže, kar je ravno prav zdravemu otročjemu očesu. Ali predmetov ne smejo primikati bliže od 25 centimetrov, naj-si pišó ali beró, rišo ali računajo na tabli. Umeje se samo o sebi, da imajo biti tudi šolske klopí v tacem razmerji na-pravljene. Posebno je paziti, da otrok očij prehudó ne napénja. Pred-metje imajo také razdeljeni biti, da nikdar nijso brez izpremene, čitanje se nema vrstiti s pisanjem, niti oba z risanjem ali računanjem. Tudi je treba gledati, da detca ne računajo nepretrgoma, in da ne prevajajo pre-

*) Mislimo, da storimo svojo dolžnost, ako si o tej priliki usojamo priporo-čevati za vsakovrstne óčne bolezni našega ljubljanskega zdravnika dr. Lju-devita Jenko, katerega zeló slavé, ker je veščak v svojej stroki in je uže v mnogih slučajih srečno ozdravil bolnike.

več, kajti silno škodno je, ako ob jednem imata delovati um in vid, ker to povečuje kongestije.

Kratkovidnosti šolskih otrok imamo iskati dveh vzrokov, katera uplivati doma in v šoli ter pospešujeta drug drugega. Prvi povod je, da detca slehrni dan dolgo in pozorno gledajo bližnjih, posebno drobnih predmetov, kadar n. pr. čitajo, pišo, rišo, itd., a po tem neprilichen sedež ter slaba svetlôba. Drugi vzrok so vse okolnosti, katere pobujajo pritisek krvi v glavo, ker otrok, bodi-si v šoli, bodi-si doma sključi prsi, dolgo sedí, nedovoljno diha izkvarjeni sobni zrak in ker si napenja možjane. Šola je po nekoliko škodljivejša od doma, kajti v njej delujó mnogi teh zlih uplivov na jeden pot: dolgo gledanje v majhene predmete, sključeno držanje telesa, dihanje izpridenega zraka, dostikrat slaba razsvetljava: vse to vzrokuje, da kri sili v glavo. Čim bolj učenci natézajo oči, učeči se dalje, tem bolj jim slabé, a kongestije se pokazujó česčimi in hujšimi; najboljše to dokazuje žalostna resnica, da število kratkovidcev, počensí od ljudskih šol do višje gimnazije, narašča vedno. (Gledi statistične tabele v članku I.) Kakor se zaradi kongestije povešáva hidrostatični tlak, posebno v zadnjem delu očesa, takó se ôčna os daljša, in na ta način slabéva vid. In kadar se napne okó, ga tlačijo mišice, in sicer posebno tedaj, kadar osi očíj zelo konvergujó (n. pr. če gledáš bližnjih predmetov). Kolikor slabéjša je svetloba, toliko bolj konvergujete ôčni osi, a tem večji je tudi tlak krvi. (Spominjati nam je samo, da imajo v šolskih sobah navadno le oni dovolj svetlobe, kateri sede do oken, in da večina otrok sedi na mračnem kraju). Razven tega dovoljava redko kateri učitelj, da bi detce, ako dobro ne vidi majhenih čerk ali predmetov, s katerimi ima opraviti, s klopi vzdignilo si dotično knjigo ali stvar ter jo primaknilo očém, nego ukazuje, da se ima predmet puščati na klopi, da — kakor velijo — učitelj v lice vidi učenca, in le-tá siromak ima s prikloneno glavó in sključenim telesom približevati oči predmetu.

Vse ostale napake in slabosti detskih očíj izvirajo iz takšnega držanja in po njem izbujevanega pritiska krvi v glavo. Zató vidiš pri šolskih otrocih tolike z rudečimi trepalnicami, in ako nagibajo na skrofulozo, imajo ti naporí njihovi še hujših nasledkov. No ker uže šola takó škodljivo deluje, treba konči, da roditelji doma poskrbé, kako bi se dalo zlu v okom priti in da zatorej ne kvarijo otrokom učij z mnogim poslom. Kadar si opazil, da se očíj prijema kratkovidnost, ne daj nikakor, da si jih detca napénjajo s čitanjem o mraku ali pri sveči, ali da si jih pačíjo gledajo na optične instrumente (mikroskop, lupe, daljnovid, stereoskop, kalejdoskop, streboskop, gledalice itd.), ampak jih sili, naj poskušajo gledati v daljino. Poleg tega pazi na vse, kar bi moglo provzročiti pritisek krvi v glavo; nikakor naj bi mnogo ne sedeli v sobi, ter ne ključili života, kadar pišo, čitajo, rišo itd. ter gledí, da ne jedó in ne pijó.

ničesar, kar bi jih ogrévalo. Skrb te bodi, da delajo na priličnej, dovoljno razsvetljenjej in visokej mizi in da pri delu ne krivé telesa. Še boljše je, ako časih tudi stoječ izgotavljajo svoja pisanja. Ali, kakó visoka ima biti miza, na katerej izvršujó detca svoja opravila, in kako visok stol? Če otrok, kadar piše, upogne desno roko v laktu (komoľcu) pravokotno in jo položi povprek pred sé, néma mu biti desno rame niti višje niti nižje od levega, a telo ima držati naravnost po konci. Roke naj bodo po priliki nekaj malega izpod črte, v katerej se nahaje žličica, a dóljenja stran povprek položene podlaktnice pokazuje potrebno višino mize. Razven tega ne dovoljuj otroku, da bi sedel samo na polovici sedála; gledí, da ne zavija hrbtenice na stran, da ne vzdiga desnega rámena, ali da levega ne klanja pod mizo in da ne podpira glave z levico. Če ne gledamo samo na to, kakó škodno bi takšno držanje života bilo telesnej rasti, razvadila bi se vendar tem načinom otrok, da bi vedno zavijal vrat in povešal glavo, kadar bi pisal, kar je óčnima osima in samemu vidu zeló na kvar. Detce naj vedno sedí prav ravno in sicer na vsem sedalu, a naj se tudi uči stojé delati. Obče opozarjamo na druge svoje spise,*) kder govorimo obširnejše o teh stvaréh.

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Slovensko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 3. julija. Tajnik poroča, da so Hartingerjeve gospodarske table razen jedne vse poslovenjene, treba sedaj stvar pregledati, in premisljevati, kako se bode to moglo na svitlo dati, ker table so izšle z Hartingerjevo založbo. — Tajnik hoče o tej stvari dalje pozvedovati, in o svojem času poročati. Učit. Društvo bere načert za prihodnje delovanje slov. učit. društva, ki se glasi takó-le:

Na Kranjskem je naj več slovenskih ljudskih šol, nekaj jih je slovensko-nemških in zgol nemške šole so le v Kočevji. Misliti je, da imamo učitelji gledé na te okoliščine in na dejanske razmere, ter učne potrebe na razpolaganje vsa sredstva, da se izobraževanje slovenske mladine pospešuje tako, kakor se pospešuje izobraževanje nemške mladine. No, da temu ni tako, vsakteri dobro ve, in učitelj to prav grenko in britko občuti. Upati je, da se bodo tudi v tej stvari s časom na bolje obrnilo; kdor ni strasten, mora vendar priznati, da s povzdigo narodnega šolstva nemščina ne bode terpela nikakove škode, ker postava dovolj skerbi za pouk v nemščini, a enakopravnost zahteva, da se ljudstvo (tukaj pri nas Slovenci, ki so v veliki večini) s pomočjo svojega maternega jezika olika toliko, kolikor se izobražujejo druge narodnosti v svojem. Veči izobraženje v slovenskem jeziku bode gotovo dobrodejno uplivalo na razvoj duševnih zmožnosti pri naši slovenski mladini. Pospeševanje inteligentnosti ne more tedaj biti nikomur na kvar, tedaj tudi poučevanju v nemščini ne. Za pouk ljudstva pa skerbimo, ako množimo šolsko literaturo. Na tujo pomoč se

*) Hauslexicon der Gesundheitslehre (Članki: Augenpflege, Kinderdiätetik, Berufsschädlichkeiten). Potem: Die Mutter als Erziehlerin. (Leipzig, Verlag von Ed. Kummer.)

ne moremo zanašati. Žato združujemo svoje moči, in delajmo kolikor mogoče za povzdigo našega šolstva na narodni podlagi. — Uže v zadnji odborovi seji smo se o tem posvetovali. Ako hočemo doseči kaj hasnovitega, gledati nam je na učno pot, katero je pred kratkim pokazala višja šolska oblast. Tu nahajamo gradiva v ozbilji, ki nas vabi nabirati in pisati poučno berilo, ter ga podajati tovarišem v priročnih knjižicah, kakoršnih zelo pogrešamo vzlasti za realistične predmete.

Za prirodopis določuje učna pot na drobno take stvari, katerih imamo po raznih slovenskih in nemških knjigah temeljito razpravljenih. Toraj ni taka sila, sestavljati poučnega berila za prirodopisni nauk.

Mnogo bolj važno in učiteljem ustreženo bi bilo, ko bi se priročne knjižice sestavile, ki bi obsegale tvarino iz prirodoslovja, kolikor je nje odmerjeno za tretje, četrto in peto šolsko leto. Posebno jasno a vendar popularno naj bi se opisal magnetizem in elektrika; kako je eksperimentirati z magnetom, z magnetno iglo ali kompasom, s steklenim in smolnatim drogom pri razkazovanji elektrike. Ni dovolj, da ima učitelj te dve mali stvarici na razpolaganje. S temi je gotovo marsikdo že hotel pojasniti prvotne pojmove v elektriki, a ni opravlil nič, ker nevgodne okoliščine po šolskih sobah, kakor: tesnost, vlažnost, soparnost branijo, da se poskusi ne posrečijo. — Za zemljepis imamo zemljepisno začetnico. Tu imamo mnogo tvarine prav umevno razložene, ki je za 3. šolsko leto odmerjena v učnem potu. V novo knjižico naj bi se sprejel še spis: »ura«. O zavedanji (orientovanji) je prinesel »Učit. tov.« 1. 1875 str. 83 dober sestavek, ki naj se ponatisne, oziroma popravi in priredi za poučno berilo. Privzeli naj bi se spisi: Solnce vir toplote. Namer solčnih žarkov in razni učinki; temperatura, nje različnost v letnih časih.

4. šolsko leto se ima domovinoslovje še obširneje popisovati. Posamezna okrajna poglavarstva naj učenci spoznajo. Naj se torej v poučno berilo sprejmejo sestavki, kratke zemljepisne slike z najvažnejimi momenti hidro-oro in topografskih razmer, kupčije, oberta, rodovitnosti zemlje, prebivalstva, tako, da je vsak okraj v posebnem sestavku mično opisan.

V 4. in 5. šolskem letu je poleg učnega pota še zahtevano, da se mladina seznanj z devetero glavnih mest. Mično bi bilo, da bi imeli opisanih vseh 17 glavnih mest avstrijskih kronovin. Bila bi to knjiga za šolsko biblioteko in za učitelja. Ti spisi bi se naj hitreje nabrali; imamo jih nekaj izvirnih, nekaj poslovenjenih in tudi nemških prav obilo. Zgodovinskih spisov za 3., 4., 5. šolsko leto je skoraj naj teže nabrati, še težje ali bolj zamudno prirediti jih za šolsko rabo. Treba pregledati našo slovensko in tudi domačo nemško literaturo. Pravljíc imamo mnogo, a raztresene so v »Besedniku«, »Glasniku«, po »Novicah«, v »Karnioliji« in v »Illyrisches Blatt«. Za ljudstvo, zlasti za odraslo mladino, bila bi zbirka pravlic gotovo na svojem mestu in učiteljsko društvo bi s tem delom vstreglo potrebam ljudske šole.

Konečno najdemo tudi gradiva za poučno berilo v določbi c. k. dež. šl. sveta dne 19. dec. 1874, vsled katere mora imeti vsaka šola razna učila pri nazornem nauku. Navodi naj bi pokazali, kako se imajo rabiti taki učni pripomočki. Učiteljska zadruga naj bi sestavila take navode.

Učit. Tomšič pravi: sestava takega poučnega berila naj bi bila različna, vzame naj se nekaj iz zemljepisja, nekaj iz prirodopisja in prirodoslovja. Dobro bi bilo, ko bi sestavilo kazalo, kaj ima vse obsegati tako berilo, gradivo se bode uže nabralo tu in tam, ko bode osnova narejena. Stegnar misli: navzočni naj bi naznanili, kaj si žele imeti v takem berilu, on bode skušal kaj sestaviti

in odboru predlagati. Prihodnja odborova seja je v **četertek 7. avgusta** ob navadni uri popoldne.

Iz Ribnice. — Vkljub deževnemu vremenu sošlo se je tu 23. jul. t. l. 34 učiteljev in 9 učiteljic kočevskega okraja k letni konferenci v zalo okinčano sobo 3. razreda tukajšne 4razr. ljudske šole.

Gosp. okrajni nadzornik Linhart kot predsednik zbora pozdravi prijazno učiteljsko osebje in potem visoka gosta, okrajnega glavarja g. Merka in g. deželnega nadzornika g. Pirkerja, ter se jima v imenu cele učit. družbe zahvali za čast, ki sta jo z svojo nazočnostjo skazala okrajnemu učiteljstvu. Na to izreče g. dež. š. nadzornik pozdrav vsem pričujočim in razodene veselje, ker se mu je prilika pripetila, udeležiti se okrajne učiteljske skupščine.

Gosp. predsednik si potem izvoli nadučitelja Jos. Raktelja za svojega namestnika; učiteljsko osebje pak gsp. J. Čopa in gdč. Krušič kot perovodja.

Govoril je g. inspektor na to v nekterih pomanjkljivostih, ktere je opazil pri obiskovanji ljud. šol tega okraja, ter priporočal zlasti zvesto in natančno vredovanje tednika, dnevnika, š. kronike in drugih zapisnikov. — Prav modre in praktične nasvete nam je dal za poduk v čitanju, računstvu, slovnici, petju itd., ter priporočal nam red v zadevi šolskega obiskovanja, napeljevanje otrok k lepovednosti itd.

Brala je potem gdč. Junis svoj izvrstni spis o ženskih ročnih delih na kmečkih šolah, o zaprekah, ki se temu poduku stavijo in naštela sredstva, po kterih bi se mogle odpraviti. — Na to je g. Kragl tehtno predlagal, kako bi se otroci odvrnili od nevarnega igranja n. pr. za peresa, gumbe, solde, in nasvetoval zlasti to, da naj se mladež soznani z drugimi, nedolžnimi kratkočasnimi igrami. — Dalje je gosp. Tomšič lepo jedernato pokazal, zakaj naj se učitelj peča za razmere v svojem kraju. Potem je gosp. Papa podal natančen račun o okrajni knjigarnici od pret. leta. — V knjigarno komisijo so bili z večino glasov na novo voljeni gg. Dovar, Erker Jos., Erker Jan., Raktelj in Kragl, v stalni odbor pa gg. Čop, Tomšič in Dovar.

Konferenca je bila končana s kratkim govorom g. nadzornika in z cesarsko himno. — Našemu občeljubljenemu gosp. okr. glavarju gre čast in hvala, ker se je učiteljem potnina precej po shodu splačala.

Obed je bil skupni v znani gostilni pri Cenetovih, kjer nam ni manjkalo niti okusne jedi, niti dobre pijače, pa tud napitnic, zdravic in veselega petja ne. Bog!

R—lj.

Od Ormuža na slov. Štajerju dné 11. julija 1879. Okrajno učit. društvo ormužko je imelo 3. julija v Ormuži dopoldne ob $\frac{1}{2}$ 12. uri kakor navadno svoje mesečno zborovanje. Ko so bila rešena navadna poslovna opravila, govoril je g. Strenkl iz Središča precej obširno o točki: »Dobro sredstvo za vzbujenje naravne odgoje je bistrenje samodelavnosti. Kako ima učitelj dotične nagibe otrok zbuhati in uzbujenje urediti?«

V predgovoru prvi govornik, da se samodelavnost pridobi ali privadi le v mladosti in sicer v šoli in zunaj šole. Na podlagi te misli je razdelil svoj govor v dva dela, namreč: samodelavnost v šoli in samodelavnost zunaj šole. Učitelju treba znati, v čem obstoji samodelavnost in kako se vzbuja, ureduje in odgojuje. Samodelavnost obstoji v tem, da otrok svoja učila, kakor tudi v svojem notrajnem dremajoče dušne moči v vaji odgojuje, da se pri odgoji delavno a ne terpivo zaderži. Odgojitelju tudi treba učencem sredstva za izobraževanje samodelavnosti in nove znanosti razpolagati, zabranjevati zmotnjav in nepolnosti. Neprecenljiva naloga mu je, šolski mladež primerno in duševno izobraženo

delavno storiti, da ji bode delavnost veselje a ne muka. Ako je učitelj kot odgojitelj učeči se mladini pripravil, pokazal in utrdil pot, po kateri zamore stopivša iz šole, neprestano, neomahljivo stopati, da si utrdi, zabrani stalno i stanovitno samodelavnost, je storil velik korak napredku in položil dober temelj občnemu izobraževanju. Le zdrava samodelavnost odrasle mladine more biti močan steber države. In to doseči, naj bo namen vsakega narodnega in pravičnega avstrij. učitelja. Samodelavnost je tedaj velike pomembe za življenje. Nje se privadi mladež na podlagi nazornosti, vaje uma, samodelavnosti. Tudi zunaj šole se učenci vadijo samodelavnosti, namreč, da ponarejajo stvari, katere vidijo pri stariših, ali drugih odraslih in se jim dajejo primerne šolske naloge na dom. Otrokom sebi in brez vsakega dela pripuščenim se ugnjezi le prerado postopanje, nemarljivost, surovost itd. Ako se mlada kri navadi samodelavnosti, gotovo v poznejših letih mirovala ne bode, in zanesti se smemo, da si s tem odgojimo pridno in delavno ljudstvo, katerega uže jako pogrešamo.

Razgovorjenje o tem referatu je zaostalo, ker je to vprašanje postavljeno na dnevni red vladne okrajne učit. konference na Ptujem.

Prihodnje zborovanje bode prvi četrtek meseca augusta pri sv. Miklavžu v ljutomerskih gorica. Potem je bila odborovo seja, v kateri se je sklenilo, da se nekaj časnikov da primerno vezati, kar hoče preskerbeti g. T. St. St. K.

Okrajna učiteljska skupščina za Kerško bode 4. avgusta v meščanski šoli v Kerškem. Razen postavno določenih tvarin pride še na versto: »Kako se nastopa pot na srednji stopinji od vezanega ali pikčastega risanja do prostega?« Predavanje to razjasnuje. — »O metodi poučevanja v naravoslovji sploh in razlaganje magnetskih prikazen«. — Predavanja s poskusi (eksperimenti). — Sestavi se osnova postav za obnašanje v šoli za vse šole tega okraja.

— **Okrajna učiteljska skupščina za Radovljico** bode 28. avgusta v Begunjah pri Terziču. Razen navadnih pridejo na versto še te-le točke: 1. Obravnava se berilo zgodovinskega zaderžaja (poroč. Maier iz Kranjske gore). 2. »Berila« dosihmal navadna in 4. računica — kakšna so in kaka bi imela biti o abced. in I. berilu poroč. Medic iz Radovljice, o II. berilu in o 4. računici Kovšca iz Kroke. 3. Pravopisje v ljudski šoli poroč. g. Medic. »Schltz.«

Letno poročilo više realke ljubljanske se prične s spisom prof. vit. Stauberja »o francoskem romanu 17. in 18. stoletja«. Kaj ima tak spis, posebno v francoskem jeziku, opraviti v letnem poročilu o šoli na slovenskih tleh, in je li po svojem zaderžaji in obdelovani tvarini posoben za tako poročilo, to naj razsodi in ume, kdor hoče. Opomnimo vendar le, da v poročilu realkinem nismo še nikdar brali slovenskega sestavka. — Profesorjev je bilo na tem zavodu 12 stalnih, 2 izprašana suplenta in 1 pomočnik. Učencev je bilo v začetku leta 302, na koncu pa 267 in 3 privatisti, 99 je bilo Ljubljancanov, 85 Kranjcev, 63 iz drugih avstrijskih in 17 iz ogerskih dežel, 5 Lahov in 1 Egipčan; razen 2 pravoslavni so bili vsi drugi katoličani. Po jeziku je bilo 135 Slovencev, 111 Nemcev (?), 4 Hrvatje, 3 Čehi in 17 Italijanov. Med »Nemce« so všteli največ takih, ki so po materi i očetu rojeni Slovenci, n. pr. Lassnik, Helmich, Gvaiz, Petsche, Rebitsch, Pessiack, Beschek, Urbantschitsch itd. Splošni učni napredek ni bil tako slab, ker je odličnih dijakov 16, s prvim redom 181, z »dvojko« 42 in s strojko 3. Maturo jih je delalo 19, naredili so jo 3 z odliko, 11 dobro, 5 jih je padlo za 2 meseca. Učni jezik je bil nemški, le za slovenščino v 3 górenjih razredih je bil slovenski. Memo nemškega sta bila tudi laški in francoski jezik obligatna, slovenski pa le za tiste dijake, katerih starši so to odločno zahtevali.

Letno poročilo ljubljanske više gimnazije se prične z astronomično razpravo od prof. Voduška. Podučevalo je 20 profesorjev. Poleg velevanih nauk se je še na prosto voljo podučevalo v gospodarstvu, v francoskem in laškem jeziku, v lepopisji in hitropisji, v risanju, petji in telovadbi. Učencev je bilo koncem leta 509, vsi katoliki, po narodnosti bojda 376 Slovencev, 124 Nemcev, 2 Čeha, 6 Lahov, 1 Anglež. Podporna zaloga ima 5925 gld. v obligacijah in 139 gld. v gotovini premoženja. Letos se je razdelilo revnim dijakom 316 gld.

V Alojzijevešči je bilo preskrbljenih 62 gimnazijalcev. Mature se je podstopilo 33 osmošolcev, in jih je 22 preskušnjo dobro prestalo. Učni jezik je bil se ve da nemški, kar je posebno hudo za učence nižih razredov, ki so še od doma navajeni misliti v slovenskem jeziku in se morajo potem izobraževati v jeziku, kterega še popolnoma ne razumijo. Ko bi se ne ozirali na narodno ravnopravnost, morali bi že iz usmiljenja do mladine govoriti za slovenski učni jezik. — Kdaj bo bolje? »S.«

— **O uredjenju škola u Bosni i Hercegovini**, izdala je ondješnja zemaljska vlada proglas, kojim javlja, da se svagdje, gdje je ikako moguće, poosnuju pučke škole bez razlike vjere, u kojih će djeca učiti čitati, pisati i računati. Za silu, dok ne bude valjanih i usposobljenih pučkih učitelja, uzimat će se za učitelje i vojnici. S početka imadu se te škole tako urediti, da se vjeronauk ne bude predavao, a čitava obuka trajati će na dan 2—3 sata. Školska godina početi će 1. rujna, te će svršiti koncem lipnja. Za te škole imadu občine davati sobe i drva bezplatno. Knjige, uzoro za pisanje i. t. d. dati će vlada. Vojnikom, koji budu obučavali u ovakovih školah, dati će vlada nagradu, osobito onda, ako jim bude dobao uspeh.

„**Turnschule**“. Zum Gebrauchen für Lehrer und für Lehrer- und Lehrerinnen-Bildungsanstalten. Tako se imenuje knjiga, katero je spisal in založil g. Julij Schmidt, c. k. učitelj telovaje na vadnici v Ljubljani. Knjiga je debela 8° pol v 8°.

Pervi oddelek (redne vaje pri deški in dekliški telovadbi) obsega na 124 straneh sledeče vaje: 1. verstne, 2. v zboru, 3. zborove sestave, 4. plesne, 5. koló. Temu sledi »navod, kako se učenci v telovadnici uversté«. Že v napisih se razvidi, da je tu več telovadnih vaj, ktere učni načert zahteva; in vsakdo, kteri to knjižico prebira, se bode prepričal, da je ona učitelju pri telovadbi dober pripomoček: redne vaje so pač glavni del telovadnega poduka v vseh razredih. K boljšemu razumljenju naštetih vaj so vtisnene med razlaganje tudi posebne čerte in znamenja. »Dodatek« šteje 7 mičnih pesmic (besede so slovenske in nemške), ktere se posebno pri plesnih vajah rabijo. Slednjic je tudi nemško-slovenska terminologija za proste vaje, korake in skoke. Ker je redni poduk v telovadbi tako potreben, voščimo, da bi si ta knjižica veliko prijateljev pridobila. Izrekli bi pa željo, da bi v drugem oddelku, (kterega nam pisatelj obljubuje) tudi nekoliko o »zgodovini telovadbe povedano bilo«. Kdor pošlje 70 kr. po poštni nakaznici, temu se knjiga naravnost na njegovo adresu pošlje. Prosi se pa, naj se адреса natanko določi.

Cecilijino društvo ljubljansko bode imelo v četrtek dne 7. avgusta t. l. občni zbor. 1) Ob 8. zjutraj slovesna sv. maša v stolnici. 2) Ob 10. društveno zborovanje v škofiji. 3) Ob 4. popoldne obiskanje sv. Rešnjega telesa med petjem v stolnici. 4) Ob 5. teoretično-praktičen poduk o koralnem petji v Alojznici. Zvečer skupna zabava.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Postonjskem: učiteljska služba v Ternu, 450 gl.; v Postenji, Matenji vasi, v Podragi, na Planini, na Slapu, v Hrenovicah, 400 gl. in stanovanje; potem v Bistrici, 400 gl.; v Postonji, Spod. Semonu in Suhorji po 500 gl. brez stanovanja, v Suhorji je tudi za oskerbovati potovaje šola v Ostrožnem berdu; c. k. okraj. šl. svētu v Postonji do 10. avgusta.

V šol. okraji Radovljiškem (dosihmal oskerbovali namestni učitelji): učit. službe na Dobravi pri Kropi, na Breznici, na Dovjem, v Lescah, v Ratecah po 400 gl. in stanovanje; na 2razredni šoli v Bledu, podučiteljska služba, 450 gl.; okraj. šl. svētu v Radovljici.

V šol. okraji Kočevskem: učit. službe na 1razrednicah v Banjaloki, v Polomu, Spodnjem Kogu in Getenici po 450 gl.; v Reki (Kočevski) in na Robu po 500 gl., povsod tudi stanovanje; 3. učit. služba na 3razrednici v Kašičah, 4. učit. služba na 4razrednici v Kočevji, 3. in 4. učit. služba na 4razredni deški šoli v Ribnici; učit. služba na 3razrednici v Sodražici, po 400 gl.; dvoje služeb po 450 in 400 gl. na dvorazredni deklinški šoli v Ribnici, prošnje za vse te c. k. okraj. šl. svētu v Kočevji do srede avgusta.

V šol. okraji Litijskem: Na 1razrednici v Kresnicah, učit. služba, 400 gl. in stanovanje; 2. učit. služba na 2razrednici pri sv. Križu (pri Turnu), 400 gl. in stanovanje; na 2razrednici v Litiji, nadučit. služba, 500 gl., prosto stanovanje in oprav. doklade 50 gl.; na 1razrednici v Dolu (Mariathal), 400 gl. in stanovanje; 4. učit. služba na 4razrednici na Duplici pri Zagorji (Töplitz — Sagor), 400 gl., 60 gl. nagrade od rudnika in stanovanje; 2. učit. služba na 2razrednici v Velkem Gabru, 400 gl.; na 1razrednici na Polici, 400 gl. in stanovanje; na 1razrednici v Zatičini, 500 gl. in 42 gl. stanarine; 2. in 3. učit. služba na 4razrednici v Šmartnem pri Litiji, 400 gl. (pri treh učiteljskih službah v Šmartnem je sedaj tudi prosto stanovanje); 2. učit. služba na 3razrednici v Šent-Vidu pri Zatičini, 450 gl., in ravno tam 3. učit. služba, 400 gl.; 2. učit. služba na 3razrednici v Višnjigori, 500 gl., in v Višnjigori tudi 3. učit. služba s 400 gl.

V šolskem okraji Logaškem: Na 4razredni ljudski šoli v Cerknici, -4. učit. služba, l. p. 400 gl.; na novi šoli v Rotah, učit. služba, l. p. 450 gl. in stanovanje; v Grahovem in Črnem verhu po 450 gl. in stanovanje; v Zg. Logatecu, učit. služba, 500 gl. in stanovanje; na 3razredni ljudski šoli v Žirih, 3. učit. služba, 400 gl. — Vse te službe se oddajajo začasno, oziroma tudi stalno. — C. k. okrajnemu šl. svētu v Logatecu do 20. avgusta.

V šolskem okraji Černomelj: 1) Na 4razredni ljudski šoli v Černomlju, učit. služba, l. p. 500 gl. 2) Na novo vstanovljeni šoli v Dražici, učit. služba, 450 gl. in stanovanje. 3) Na 1razredni ljudski šoli na Verhu, kjer je bil pomožni učitelj, l. p. 450 gl. in stanovanje. 4) Na 2razredni ljudski šoli v Dragatušu, dosihmal podučeval pomožni učitelj, učit. služba, l. p. 450 gl. — Prošnje pošiljajo se c. k. okraj. šl. svētu v Černomlju do 10. septembra t. l.

V šolskem okraji Kamniškem: Učiteljska služba v Zalogu, l. p. 400 gl. in stanovanje; a v Krašnji, 450 gl. in stanovanje. Prošnje c. k. okrajnemu šl. svētu v Kamniku do 24. avgusta t. l.